

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII. SIP UCCA 10. SZ.
Telefon: J. 425-90. Csekkszám: 50.791.
EGÉSZ ÉVRE 20 FENEGŐ

Szerkesztő:
Groszberg Jenő

Megdöböntő szám

Egy hétfői lap legutóbbi száma a pesti izraelita hitközség egy belső ügyét tárgyalja részletesen. Arról van szó, hogy a pesti izr. hitközség húsbeszerző központot akar életbeléptetni és az ő rituális felügyelete alatt álló húst árusító mészárosok csak e központból szerezhetik be a hússzükségletüket. Ez az intézkedés állítólag hús százalékos árdrágítást fog előidézni, ha életbelép, de már most is elég kellemetlen viszálykodásra s elszomorító jelenségekre adott okott. A közönség még állást nem foglalt, ellenben az érdekeltek megkezdték a háboruszkodást. Mivel a tervezett központtal bizonyos anyagi érdekeltisége lesz egy szociálista munkásvezérnek, felhangzott a követelés, hogy az eddigi állapot védelmére, illetőleg a központ köreinek megzavarására be kell engedni a nem szervezett munkásokat a vágóhidra, ami viszont nem jelent mást, mint azt, hogy a munkások két csoportja össze fog csapni. Egy ilyen összecsapás — nem épen békés és az idegeket elgyengítő fogta'kozást üzőkről lévén szó — sok kellemetlenséget rejt magában. Már arról is beszélnek, hogy a lesben álló zsidógyűlölet izgatásba kezd a *metszési válság* hangoztatásával. Pár év előtt egy ilyen mozgalmat sikerült csirájában elfojtani, de most, amikor existenciális kérdésekről és anyagi érdekekről van szó, fel fog lángolni a küzdelem, s a harc hevében az elvakultság nem fog visszaradni a legnemtelenebb eszközöktől amelyeket a kenyérharc szemszögéből nézve a dolgot, könnyen igazolhat, vagy legalább is érthetőnek minősít a könnyű lelkiismeret.

Mivelhogy a fejlemények idáig felfutottak, a kérdés az orthodoxia nyilvánossága figyelmét is megérdemli. Nem azért, mintha félnénk, hogy

valóban bekövetkezik a metszés be-
szüntetése a budapesti vágóhidon s ez-
zel az orthodox husellátásban zavar
állna be; a mi gazdasági viszonyaink
középette a fogyasztás minden mester-
séges csökkentése valóságos bűn volna.
De már az is fölösleges gyújtóanyagot
dob be zaklatott életerünkbe, ha csupán
felvetik a kérdést, anyagi érdekből be-
szélnék róla és izgatásra használják
föl.

Nem lehet tehát eléggé óvatosnak
lenni, ha arról van szó, miképen ké-
rülhető el ilyen természetű ügynek az
utára való hurcolása s a napisajtóban
való tárgyalása. Ilyen vonatkozásban
a határok betartása az orthodoxiára is
érvényes. Minden ilyes természetű ügynek
kötös arca van: egyrészt vallási és így
hitközségi belügy; másrészt financiai-
is, — lévén a község rászorulva a jö-
vedelemre — ami viszont alkalmat ad
a nyílt fórumon való tárgyalásra.

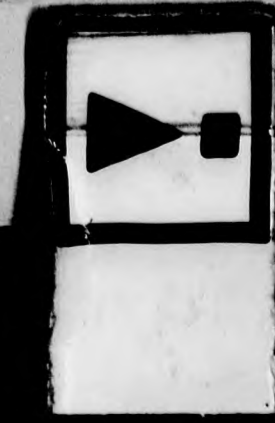
Az érdekelt neológ husárosok azt
hangoztatják, hogy a tervbevetett drá-
gítás a fogyasztók egy részét el fogja
riasztani a ritualitástól, azaz: a neológ
hitközségi tagok egy része amely nem
nagyon ügyel a köserságra, egyszerűen
elmegey a sokkal olcsóbb tréfo mészár-
székbe. Igaz-e vagy nem — ezt termé-
szetesen nem lehet tudni előre, minden
esetre jellemző, hogy az érdekelt mé-
szárosok oly ingatag alapon állónak
hirdetik nevük vallásosságát s oly
könnyűnek rituális lelkiismeretüket.
De egyenesen megdöböntő az a sta-
tisztikai adat, ami ez alkalomból nap-
fényre került. Ezek szerint a pesti ne-
ológ hitközséghez körülbelül 45.000
zsidó család tartozik s ezek közül csak
öt százalék: kétezer s egynéhány száz
reflektál kösér húsrá. A kép még le-
sújtóbb lesz, ha a következőképen ál-
lítjuk fel a dolgot: adva van egy 1000
családból álló hitközség s ebben csak

ötven ember vesz kösér húst!
Nem tudjuk, vajjon a pesti szomorú
vallásos viszonyoknak ez a statisztikai
adat csak tükröz, vagy pedig okozója.
Azaz: mert ilyen rituális viszonyok
mellett nő fel a pesti zsidóság egy
nagy része, azért teljesen elszakad a
zsidó szentségtől, amely szoros össze-
függésben van a ritualitással, amint
ezt a Tóra hangoztatja: „*veansé haj-
des tikjün li, úvószor bászódé tréfo
laj saajchélu* — a szentség emberei le-
gyetek nekem és azért ne fogyasztátok
a mezőn répetnek a húst”. Avagy
pedig: mert ez a zsidóréteg olyan in-
dolens a zsidó tradícióval szemben,
azért oly szomorú a statisztika. Egyet
azonbár, nem szabad elfelejteni: egy
ilyen szám nyilvánosságra juttatása, meg-
döböntő volta mellett hasznos is, mert
felébreszti a lelkiismeretet s feltételezi
az illetékesekkel a kérdést: „*leon attó
hajléch* — hová vezet ez”? Ez a szám-
adat alkalmas arra, hogy

*eszközbe juttatta nekünk, ortho-
doxoknak, azt a határtalan böl-
cseséget, amely a mi nagy gaon-
jainkat az önálló orthodoxia ki-
húzdására indította 60 év előtt.*

Milyenek lennének Pesten a viszonyok
egy önálló orthodox hitközség nélkül?
Hiszen nyílt titok volt, hogy Pesten
már a havanas évek végén nem lehet-
ett megbízható rituális húst kapni,
amikor pedig a pesti zsidók zöme még
reflektált rá.

Reméljük, hogy a pesti vágóhidon
el fog simulni a most készülő vi-
szálykodás, amely esetleg sok kelle-
metlenség okozója lehet az összes fe-
lek részére. Legyen is elfelejtve min-
den fenyegetőzés. De ne legyen elfe-
lejtve az az adat, hogy 45.000 zsidó-
nak születte csak körülbelül, csak 2300 ve-
zet rituális házar. Ezt ne felejtsek el
a neológok, de gondoljanak rá az or-
thodoxok.

A zsidó élet tisztaságáért

— Egy vidéki rabbi megjegyzései —
A „Zsidó Ujság” egyik mult számában említést tettünk arról, hogy a németországi tulzó neológ hitszónokok házasságkötési s házasságválasztási funkciókban teljesen mellőzik az évezredes vallástörvényeket s így a Tóra által követelt vallási tisztaságra és szentségre a legnagyobb veszélyt jelentenek. Német-konzervatív rabbi-körökben keresik most utját-módját annak, miképen lehetne védekezni e járvány ellen. Ezzel kapcsolatban egy vidéki rabbi a következőket írja nekünk (héberül):

— Meg kell állapítanom, hogy nálunk is előfordul, hogy nem ügyelnek kellőképen a chüpo-v'kidusin adásánál, vajjon elejét vették-e mindennemű, a Tóra utjáról való lesiklás lehetőségének. Hányszor fordul elő kisebb helységekben, hogy összeadja magát egy idegen pár s a völegényről nem tudják kiállított bizonyítvány hiányában — nem-e nős, esetleg csak polgárilag bontotta fel házasságát? vagy egyéb, esetleg súlyosabb vallástörvényi akadály foroghat fenn? Néha az összeadandó nő családi helyzete nincs egész megnyugtatóan megállapítva. Miért ne lehessen elvül kimondani, hogy *kivétele nélkül senki se adjon chüpo-vekidusint, ha mindkét fél az illető rabbiságtól nem hoz bizonyítványt arról, hogy vallástörvényi házassági akadály nem forog fenn.* Sőt azt is lehetne feltüntetni, hogy a hitközségi tisztviselőknek járó jutalék (*rechas*) ügye rendezve van. Utóvégre ez a mai rettenetes anyagi helyzetben különösen jár a rabbiknak stb. Hiszen előfordult már az is, hogy egy elég tehető falusi em-

ber férjhez adta a leányát, az illetékes rabbi várta már napról-napra, mikor jön az illető elrendezni a „rechas” ügyét, amikor azután megtudja, hogy az illető falusi bal-bosz egy ismerőse, egy más községbeli rabbi *elvégezte a funkciót a moro de aszro*, az illetékes — de illetéket nem kapott. — rabbi utólagos beleegyezése reményében. Igen helyes volna, ha rabbijaink erre vonatkozólag a legszigorubb szankciókat léptetnének életbe s semmiféle módon nem tűrnének kivételt. Intő s elrettentő példa gyanánt álljon előttünk a németországi példa, amelyet a „Zsidó Ujság” oly szembeszökően kidomborított, ott is a védőgát (*geder*) áttörése azzal kezdődött, hogy apróbb lyukakat furtak bele s az apró hasadékok egyre nagyobbak lettek, mert nem törődtek velük kellő időben. Az igazságnak tartozom még annak megállapításával, hogy az általam említett viszonyosan fordulnak elő - hála az Égnek - de a főtisztelendő rabbi urak erélyes egyöntetű lépése egyszer s mindenkorra gyökeres rendet tudna teremteni. A zsidó családi tisztaság — egyetlen kincsünk a gulusz-ban — érdekében szükség volna egy ilyen intézkedésre.

Kárpitos munkát

olcsón vállal
Klein Lajos, Almási-tér 7.

— UJ ORTHODOX FIÓKHITKÖZSÉG. A nógrádmegyei *Palotás* község s a szomszéd falvak hitű zsidósága orthodox fiókhitközséggé tömörült *Palotás* székhellyel. — Sok szerencsét!

Ellentét a pesti izr. hitközség és a neolog országos iroda között

A multkoriban vezércikkben foglalkoztunk azzal a jelenséggel, amely a neológia táborában észlelhető a kongresszusi országos irodával kapcsolatban. A pesti izr. hitközség ugyanis nem akarja az országos irodát felettes fórumnak elismerni. Többféle okból teszi ezt, de azok között mindenestre szerepet játszik az a körülmény, hogy a pesti izr. hitközség nyugdíjas főtűkára: dr. Gábor Gyula kormányfőtanácsos az iroda ügyvezető alelnöke. Szóbanforgó cikkünkben jelzett feszültséget a december végén tartott községkerületi elnöki tanács ülésén kaptant. A napirend 15. pontja közül 10 pont letárgyalása ellen tiltakozott a pesti izr. hitközség, illetőleg a VI. községkerület elnöksége, amire ezeket le is vették a napirendről. Hogy mennyire fog ez érdekelni bennünket orthodox szempontból, azt a fejlemények fogják megmutatni. Mert az eset következményei attól függenek, vajjon az egyik vagy a másik fél komolyan veszi-e saját sakkhuzását, illetőleg, hogy a két fél komolyan veszi-e egymást?

Fiuméből

A FIUMEI ORTHODOX HITKÖZSÉG FENNMARAD. *Fiuméből* írják nekünk: Azzal a sajtóban kolportált hírrel szemben, mintha a fiumei orthodoxa elvesztette volna autonómiáját, megállapítom, hogy ez — örvedtesen — nem felel meg a valóságnak. Dr. *Ravena* kormánybiztos, ki ebben az ügyben nálunk volt, a legmesszebbmenő támogatását ígerte szent ügyünkben. Szeretett kormánybiztosunk *Ernesto Berger*, ki fáradságot és időt nem kímélve, jogainkért sikra száll, szintén helyén van. *Kugler Zsigmond.*

EMLEKOSZLOP A ZSIDÓ HÁBORUS ELESETTEK SZÁMÁRA RÓMÁBAN. Rómából jelentik: A római zsidó hitközség a napokban avatta fel a zsidó katonák emlékoszlopát, amelyen az olasz hatóságok is teljes számban megjelentek. Az emlékoszlop a római zsidó templomban lett felállítva és körülbelül 100 római elesett zsidó katona neve van az oldalaiba vésv. A fascista szervezet hatalmas babérkoszort helyezett az emlékoszlopra. Professor *Sacordetti* római főrabbi tartott gyászbeszédet az elhunytak emlékezetére.

Apróságok nagy emberekről

V.

— A négy fogoly —

Már előbbi cikkeimben célzás történt arra a zsidó történelemben megnyilatkozó iteni tervszerűsége, mely nem engedte a zsidóság szellemi életét kihalni. Ezt látjuk a X. század közepén, amikor a Tóra napja keleten leáldozni készült, akkor — asztronómiai paradoxon — nyugaton ujra felsugárzott. Ezt az iteni tervszerűséget megállapítja a spanyolországi Rabbi Avrohom b. Dóvid a „*Sáfer Széder Hakabóló*” c. könyvében, amidőn elmondja a négy fogoly csodálatos történetét, akiknek leszármazottjait ő maga is ismerte még.

Ráv Száddjo goajn 942-ben történt halála után a szurai jesiva ismét hanyatlásnak indult. A politikai viszonyok miatt a babilóni zsidóság anyagi helyzete leromlott és így a jesiva négy növendékét kiküldte a diaszpóra zsidóságához, hogy pénzt gyűjtsenek a főiskolára. A megbízottak nevei: Rabbi Semarja, Rabbi Chüsiél, Rabbi Majse. A negyedik nevét már Rabbi Avrohom, a régi krónikás sem tudta. A négy megbízott közül Rabbi Majse csodaszép felesége és fia *Chánajch* kísérte útjára. Vándorlásuk egyik epizódja, hogy hajójuk 960-ban *Bari* olasz város kikötőjéből elindult. A Földközi tengeren a hajó az akkor arra cirkáló *Ibn Rumachis* arab tengeri fogságába esett. Az utasokat láncra verték, hogy a nagy nemzetközi rabszolga vásárokon áruba bocsássák. Rabbi Majse fiatal feleségét a tengeren természetesen szabad prédának tekintette. A hőlelkű asszony tudta mi vár rá s megkérdezte héberül férjét, vajjon a tengerbe fultaknak részük van-e a feltámasztásban, és az utána következő túlvilági életben? A férj azzal a bibliai verssel felel: „Igy szól az Úr: visszahozom őket *Bóron*-ból, visszahozom a tenger hullámaiból!” (*Kaj ómár Hasem, miboson ósiv... mimeszülajsz jom...*) A tudós asszony megértett mindent, átvette magát a hajó korlátján és elmerült a habokban. Tajtékoz dühvel nézett a kéjenc, ellillant prédája után és bosszuját a tehetetlen foglyokon töltötte ki. Ahol a hajó kikötött áruba bocsátották a foglyokat. Így vette meg az alexandriai hitközség Rabbi Semarját, aki később Kahiróba került, ahol elvetette a Tóratanulást magvait és a babilóni jesivák talmudtudományát terjesztette az ottani zsidó körben. Rabbi Chüsiél a marókkói *Kairüvanban* adott el, fia a talmudkommentárjáról híres s a *Tajsefeszben* gyakran idézett *Rabbi Chananel*.

R. Majse részére, ki a négy közül a legtöbbet szenvedte, a gondviselés a legnagyobb dicsőséget tartogatta, némi kárpótlásul megsebzett szívére.

Chánajch fiával a kordovai rabszolgavásárra cipelték. Egy jószívű zsidó meg-

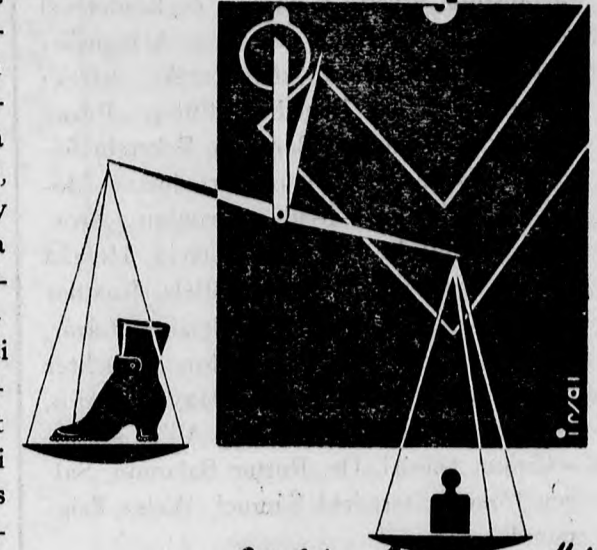
vette a nem nagy munkaképességet mutató rabszolgát és nem is sejtette, hogy ezzel a spanyolországi arab zsidóság vallási és tudományi kiválóságát az ősszsidóságban alapozta meg. Rabbi Majse nem akart talmudtudásából hasznot húzni és nem árulta el nagy tudását. Akkoriban *Rabbi Nósson*, egy igen buzgó és jámbor dájon állt a nagy és gazdag hitközség élén. Talmudi tudása igen hiányos volt, mint általában Spanyolországban, ahová a babilóni gaonok tudománya még el nem ért és ahová a babilóniai talmudi vizeknek csak vékony erei csörgedeztek. Rabbi Nósson azt a keveset, amit tudott, lelkiismeretesen terjesztette hívei között a tanházban. Rabbi Majse szegény ruhában megszokott jelenni a bészhamidrosban, összehúzódott egy-egy sarokban és hallgatta a dilettáns talmudmagyarázatait, de nem árulta el magát. Egy este a dájon „*Jajmo*” traktátus egyik tételét magyarázta s teljesen bezavarodott. Erre a szegény rabszolga pár szóval kihuzta a hinárból. Rabbi Nósson felismerte benne az alapos tudóst és ritka önmegtadással igazat adott neki nyilvánosan és maga mellé ültette. Erre az egész gyülekezet ostromolni kezdte az idegent kérdésekkel, aki nagy tudományával mindenre precíz döntést tudott adni. Mielőtt a gyülekezet szíjjel ment, felállt *Rabbi Nósson* és bejelentette példátlan önzetlenséggel.

— Ezekután nem lehetek többé a rabbik, hanem ez a szakba öltözött idegen lesz a mesterünk és én akarok a tanítványa lenni.

Könnyekig meghatva utasította vissza Rabbi Majse a nemes öreg ajánlatát, de azt el nem kerülhette, hogy ne válasszák be magas dotációval a hitközség rabbikollégiumába.

Mikor *Ibn Rumachis* tengeren, aki sokszor tartózkodott Kordovában, amely az ország székhelye volt, megtudta mily értékes rabszolgát vettek meg a zsidók potom árért, vissza akarta csinálni a vásárt. De a kordovai zsidók III. Abdul Rachman kalifához fordultak s megmagyarázták neki, hogy Rabbi Majse segítségével függetleníthetik magukat a babilóniai főiskoláktól,

ne hordjon

kilós hócipót,
mikor 35 dekás

BALL TRADE MARK BAND

hócipót kaphat
IV. Kossuth L. u. II.

amire a szultán, aki ugys rossz szemmel nézte, mily nagy összegek kerülnek ki országából éveken át az ellenséges keleti kalifátus talmudiskolái támogatására, rendkívül megörült s nem engedte meg, hogy a tengeren több váltásdíjat kérjen R. Majseért.

Igy kezdett felvirulni a kordovai nagy jesiva, mely magához vonzatta a spanyol zsidó ifjuság színe javát. Ez a főiskolai ifjuság a talmudtudomány központjává tette Spanyolországot. Nemsokára rá ott működött azután a *Rif*, majd *R. Jajséf* *Ibn Migasch*, ennek iskolájában nevelődött a *Ramban*, majd a *Ramban*, a *Rasbo*, stb. A zsidóság szellemi életének lángját tehát a négy rabszolga egyike, Rabbi Majse gyújtotta meg, a kordovai bészhamidros egy zugában.

Hermann Ignác

Dobozüzememet áthelyeztem Dob-u. 37. sz. alá, II. udvar

Kereskedelmi dobozok
állandóan raktáron. Rottenberg dobozgyár
Dob-u. 37. Tel.: 38-0-83.

UJ orth. פוֹרְשֵׁר füstölthús, szalámi és kolbászárugyár
ROSENTHAL IGNÁC, SÁRVÁR (Vas megye).

Olcsó, finom, a legkényesebb igényeket kielégítő. Ugy engross, mint detail árusítás
Főt. Fischer Menáchem sárvári orth főrabbi ur felügyelete alatt

Akar Ön AUTÓT
garazsirozni, bérelni, eladni vagy venni?
APOLLÓ GARAGE
Forduljon bizalommal hozzánk!
VIII., Déry-utca 4. — Telefon 44 2-82 és 40 6-80.
A garage télen fűtve van!

Itéletet nem mondhat
addig a borítáloporkról, míg ki nem próbálta
szagtalan SZÉORT
Ha helységében nem volna még kapható, úgy
kérjen mintacsomagot.
1/4 kg. 50 Ft., 1/2 kg. 1 P.
Vizonteladókra áremérsék. Helyi képviselők felvételnek. Széor vez. ipar. Szikszó.

Orth. פוֹרְשֵׁR olcsó ellátás
Ellismert kítűnő konyha, figyelmes kiszolgálás
Ebed v. vacsora, elsőrendű menü előfizetési ára P1.20
a FRÄNKEL-PENSIO és étteremben, Budapest, VII, Rombach-u. 11. I. em. 12. Tel.: 37-2-57

Szlovenszkóából

A bratislavai hitközség életéből. Az újonnan megválasztott harminctagu képviselőtestület átvette a naptári év kezdetével a hitközség ügyeinek vezetését. A képviselőtestület tagjai a következők lettek: Dr. Beer Béla, Benedikt Fülöp, Braun Henrik, Donnebaum Bertalan, Eckstein Sámuel, Fischer M. Vilmos, Friedmann Móricz, Goldberger Gyula, Grünhut Áron, Grünwald Juda, Habercfeld Dávid, Herzka Jakab, Katz Jakab, Kastner Béla, Kastner Lajos, Kohn Vilmos, Kohlmann Lázár, Kóth Dávid, Krausz Sándor, Leuchter Manó, Lichtenfeld Ignác, Mayer Lajos, Neumann Árpád, Rosenberg Vilmos, Rosenbaum Dániel, Dr. Rotter Salamon, Salzer József, Sternfeld Sámuel, Weisz Zsigmond.

A Haffkine-féle alapítvány. Pozsonyból írják nekünk: A „Zsidó Ujság” többször írt már arról az alapítványról, amelyet Haffkine, a Svájcban elhunyt híres bakteriológus tett végrendeletileg a jesivák segélyezésére. A végrendelet végrehajtója a „Hilfsverein der deutschen Juden” nevű berlini egyesület. Azt is kiemelte a „Zsidó Ujság” hogy üdvös volna, ha illetékesek felhívnák a Hilfsverein figyelmét a magyar és a szlovenszkói jesivákra. Időközben több szlovenszkói lapban az volt olvasható, hogy az alapítvány kezelsége érintkezést keresett a szlovenszkói országos orthodox irodával s ezzel karöltve fogja megállapítani az egyes jesiváknak juttatandó támogatást. A Zs. U. ezt a hírt csak fenntartással közölte. Illetékes helyen szerzett információ teljesen fedi a Zs. U. álláspontját, mert a

Hilfsverein a kelet-európai jesivák (beleértve Magyarországot, Szlovenszkót, Erdélyt, stb.) felszegélyezése ügyében nem folytatott az országos irodával tárgyalásokat, hanem saját belátása szerint és saját szempontjai értelmében intézkedik az alapítvány jövedelmének elosztásában.

Hitközségi választás Nyitrán. Nyitráról írják nekünk: December 29-én folyt le a hitközségi előljárási s képviselőtestületi választás. A választás speciálitása, hogy városbéli felhatalmazás alapján lehet szavazni, miáltal a pártok kb. előre tudták választási küzdelmük eredményét. Három párt állt egymással szemben: a hivatalos párt, az Achdúsz (egység) pártja, és a fiatalabb nemzedék pártja.

A munkács-beregszászi frontról. Beregszászból jelentik: „A hirneves újfehértói rebbe R. Sölem Eliezer Halberstamm városunkban tartózkodott. Ebből az alkalomból véleményt nyilvánított a munkácsi és beregszászi disszidensekről. Érdekes megemlíteni, hogy míg a munkácsi hitközségi kiválást súlyosan elítéli, addig a beregszászi mozgalmat helyesli.”

דבר חדש אשר עדיין לא היה לעולם!
ספר הדרת קודש גיח
הכולל עיוני „הכרה קדישה” תקנותיה
ומנהגיה, והבנים המסתעפים לה, דיני נוסם
שמורה, מהרה, הלוי, המת, עד ויבוא בתריות
הקמת מצבה וכו', קובץ גדול עם סיפורים
ומעשות נפלאים, גם תשובות להלכה ולמעשה
מגדולי ישראל, הנוצרים ומעולים נמצא להמכר
צל הרב המחבר והמוציא
Rabb. Josef Schwartz, Oradea
Nagypiactér 5.

Zsidó humor

Egy ember valutaüzlettel foglalkozott, ami szigorúan tilos. Eljött Rabbi Avromelehoz és kérte, imádkozzon érte, hogy utolsó üzletét sikeressen bonyolíthassa le. A rabbi haragosan rászólt:

— Miért foglalkozol tilos dolgokkal? Nem bízol I'tenben, hogy adhat neked megéltést megengedett uton is?

— Rabbi — felel amaz — meg is fogadtam már, hogy abba hagyom a dolgot, de ebbe az utolsó dologba befektettem mindennem elvesztésem egész vagyonomat, ha nem sikerülne.

— Ugy beszélsz — szólott Reb Avromele — mint ama gróf, aki át akart térni a zsidó vallásra; elmondották neki a 613 parancsolatot és mindent vállalt: mikor az átterés szertartás befejezéséhez közeledett, eszébe jutott, hogy van még otthon az éléskamrájában egy darab disznóhús, odaszólt tehát a társához, siess haza, hozd el nekem gyorsan, hadd egyem meg, mielőtt egészen

zsidóvá leszek: miért vesszen kárba a szép darab disznóhús...

Rabbi Issze Beer nem szerette a szerzőket, akik sok utalással dolgoznak „Lásd itt, lásd amott...”

— A jó bankár — mondotta — kiadhat utalványokat más bankárok címére és ezek az utalványok forognak kézről-kézre, mert mindenki tudja, hogy van rájuk fedezet. De ha szegény ember ad ki utalványokat, legfőlegbb üveg dugónak használatok. Így van ez a szerzőkkel is. Akinek van sajátjából bő fedezete, az utalhat más szerzőkre is, de aki maga szegény a szellemikén, mit érnek az ő utalásai?...

Volt egy hűtlen tanítványa Rabbi Simon ben Jajchóinak. Az nem a betűi szolgálja volt, hanem az aranyé. Otthagyta a tanházat, elvándorolt és jött róla a regés hír, milyen gazdag ember lett a távol mesztésében.

A többi tanítványok pediglen megtel-

Különfélék

Ritka magas kor. Két hét előtt hunyt el Balatonfüreden Márton Mártonné élete 94. boldog házasságának 74. évében. Goldstein Ezra főrabbi gyászbeszédében Jákob ősapánknak a Vajchi heti szakaszában közölt e mondatából indult ki: „Amint Pádánból jöttem, meghalt nekem Róché.” E kifejezést: „meghalt nekem” a Talmud oda magyarázza: „Az asszony nem hal meg másnak, csak a férjének.” Az asszony, aki a férje homlokán az élet gondoljai szántotta barázdákat kisimítja, az asszony halála a férj szívét sebi a legsúlyosabban. Ha ez mondható az asszonyról általában, milyen súlyos seb éri felesége elhunytával azon férj szívét, akinek élete 74 évét bearanyozta az ő jóságával, áldozatkészségével. Amiórt Marton Márton Jirmijó prófétával kiált föl: „Lássátok és nézzétek, vajjon van-e oly seb, mint az én sebem”, amit a 74 éves közös örömben és bánatban szőtt fonalak elszakadása ejtett a szívében...

Gyermekfelruházás a Chinüch-Neorimban. Mult héten az egyesület (Kertész utca 37.) 25 talmudtörái növendéket ruházott föl szép ünnepély keretében, amelyen megjelent az egyesület vezetősége dr. Pollatschek Elemér egyetemi tanárral az élén. Herskócs József egyetemi rabbi szép beszédben emelte ki az akció vezetőjének Offenberger Mór igazgatójának buzgóságát.

Rabbiúlasztás. A pétervársári orth. hitközség, mint anyakönyvi kerület Reimite Sámuel főrabbi fiát Kálmánt, rabbi helyettesévé választotta. Az ifjú rabbi a váci jesiva egyik kitűnő növendéke és jeles hitszónok.

tek emiatt irigységgel és féltékenységgel és ők is elkívánczoltak a betű mellől.

Egy reggel a Mester, R. Simon ben Jajchói kivette őket, ahányan voltak egy csoportban a Mérón-i völgybe. Összetette a két kezét és imádkozott:

— Völgy, völgy, telj meg arannyal!

Zugás és zengés hallatszott a magashól. Arany tallérok kezdtek röpködni és szállódni. A völgy néhány perc alatt megteltet aranypenzékekkel. A tanítványok meredten nézték a csodát. De R. Simon ben Jajchói kinyújtott karral így szólott hozzájuk:

— Itt az arany! Aki akarja, elveheti jussát. De jól jegyezzétek meg: aki elveszi most a maga bérét, elveszi a jussát, mely odaát várt volna rá, abban a szebb világban. Aki most keresi itt a boldogságot, arra nem várakozik öröm odaát. És a ti jutalmatok, a béretek, fiaim, ti irás rabszolgái nem ebből a világból való. És ti csak odaát a jövő életben fogjátok megtudni, mit kap az jutalmul, akinek a sorsa itt szenvedés volt: szenvedés: azaz a Könyv és a Betű és a Tudás.

Fény és árnyék a Szentföldön

(Jeruzsálemi tudósítónktól.) Jeruzsálemben megjelenik egy „Ha-héd” („Visszhang”) című héber folyóirat. Egyik legutolsó számában szóba kerül az a nemes működés, amelyet a telaviv-i árvasegélyezési egyesület folytat amidőn több, mint 150 árvát nevel és támogat. Felmerült az a terv is, hogy az apátlan-nyátlan gyermekeket az ugynevezett gyermekkolóniákra küldjék nevelésre. E terv ellen a „Ha-héd” igen élesen kikel, igen jellemző s még szomorubb okokból: Megállapítja, hogy a „Ben Semon” kolónián a gyermekek előtt ismeretlen valami az ima. Ismeretlen fogalom a vallási parancs teljesítése, a miczvo gyakorlása. Ép olyan nihilista a zsidónevelés Seféja gyarmatban. S ki nem hallott a Kefar seladim (Gyermekfalva) nevű kolóniáról. Megalapítása igen nemes célból történt. Az ukrjai pogromok kiskoru áldozatainak egy részét hozták át Palesztinába s ott bizonyos fokú kollektivizmusban akarták munkakedvelő emberekké nevelni. Az eszme nemességét teljesen elrontotta az, hogy a vezetés vallásosan kezelve került s a felnövő gyermekek vallási szempontból még egy nyugateurópai neolog intézmény zsidó növendékeinél is értéktelebbek. Ezt állapítja meg a fentemlített lap s egyelőre sovány vigasz, hogy a javulás, illetőleg a zsidó vallási irányban való átformálás reménye esetleg a közel-jövőben megvalósul. Ellenben mindenkinek eszébe jut ezzel kapcsolatban a talmud ama mondanása: „Alivo hoizzo senachtimah méid oleho...” — nagyon sekélyes értékű az a tézisa, amelyről a gazdája nyilatkozik elitőlőleg.

A vallásos zsidóság szelleme a jesivákban lüktet. A jeruzsálemi jesivákban a növendékek, sajnos, a szószoros értelmében éhezve tanulnak. (Nem sokkal jobb a profán tanügyben a helyzet. Mult héten 100 héber tanító felvonult a jeruzsálemi Jewish Agency irodájába s hevesen kikelt amiatt, hogy már hónapok óta nem kaptak meg fizetésüket s így a legnagyobb nyomornak vannak kitéve. Az irodában mindent megígértek nekik a mire egy órai látma után eltávoztak — mit is tehettek volna egyebet.) Örövendesebb hír, hogy most adták át rendeltetésének Palesztina legszebb templomát. A telavivi szefárd hitközség építette s az „Ajhel Majéd” nevet viseli. A pompás épület pazarul van berendezve.

Érdekes építészeti emléket adtak át rendeltetésének a hebroni (Chevrajn)

temetőben. Szép siremléket állítottak a „Részis Chochmó” című kabalisztikus moralista mű szerzőjének sirja fölé. Ez alkalomra egész Palesztinából jöttek Hebronba s imádkoztak a Machpela barlangnál a zsidó elnyomás s a zsidó szenvedés megszűnéséért.

Aggodalmat keltett az itteni zsidó lakosságban a most Jeruzsálemben lefolyt izlam-kongresszus. A főmufti, a két év előtti pogromok értelmi szerzője, szeretné Jeruzsálemet az izlám központjává tenni. Ő nem a gödét gondolja ezzel, hanem a knédit: szeretne az izlám diktátora lenni. Előbb azt lehetett hinni, hogy a ravasz embernek sikerül majd az egész izlámot fellázítani azzal, hogy a zsidók el akarják foglalni az Omar-mecsetet. Most azonban kiderült, hogy a főmufti háta mögött az izlám csak egy töredéke áll. Az arabiai mozlimok nem jelentek meg, az egyiptomiak bejelentették, hogy nem érdeklő őket a kongresszus, az indiaiak képviselője pedig haraggal távozott.

A külső ellenség frontján egyideig csend lesz. Ellenben a belső viszályok nem jutottak pihenőre. Különös viszályok ezek. A kis zsidó telepítési területen liliputi módra szemben állnak zsidó-proletárok a zsidó „burzsoázia” embereivel. A multkor egy narancstermelő ezportálni akart egy arab kereskedő által s kikötötte, hogy legalább 8 zsidó munkást kell foglalkoztatnia. A zsidó munkások követelték, hogy kizárólagosan zsidó munkásokat foglalkoztassanak. Mivel az illető termelő nem akart ebbe belemenni, rárohantak a házára, bevették az ablakait, összetörték a butorait. A rendőrség volt kénytelen a zsidó „burzsuji”-t megvédeni. Hogy mennyire kopirozzák gépiesen az európai viszonyokat, mutat-

ja az eset, amelyet a „Hiszadrut” („Szervezet”) nevű munkáscsoport idézett elő. Egy vállalkozó nem szervezett munkásokat alkalmazott, a „Hiszadrut” emberei erre megostromolták az illetőnek házáat s nagy botrányt csaptak.

Természetesen a zsidó munkások foglalkoztatása becsületbeli kötelesség, de minden terror csak kompromittálja az ilyesfajta törekvéseket. Hiszen milyen neveléses volt, amikor a munkások rohana után egyes jeruzsálemi lapok — itt mindenkiről mindent tudnak, lévén az élet még mindig kisvárosi — megállapították, hogy a munkások, akiknek stáza telve van a zsidó munka követelésével, nem olyan hazafiasok, amikor hűselltásukról van szó. Akkor egyszerűen elmennek az arabokhoz tréfo-húst venni, mert ez pár fillérrel olcsóbb...

Általában meg lehet állapítani, hogy a lakosság egy része göluszideológiában szenved. Göluszban nem szabad elfelejteni, hogy az egész világ figyel a zsidóra. Palesztinában is elfelejtik, hogy az egész világ zsidósága figyel rájuk s ők nem viselkednek ehez méltó felelősséggérzettel.

— KÉPVEISELŐK, AKIK KALAPBAN ESKÜSZNEK. Londonból írják: Az új angol parlament összeült és az első ülés formalitásai szerint a képviselők sorban a speaker elé járulnak, hogy letegyék az esküt. Egyhanguan folyik a szertartás, egyszerre azonban megakad a folyamata. Egyik képviselő halk vitába eleyedik a speakerrel, majd kimegy a ruhatárba a kalapjáért, mert — mint mondja — ő csak kalappal a fején teheti le az esküt. Erre még 15 képviselő lép ki a sorokból, hogy a ruhatárból behozza a kalapját, s mind a 16 zsidó képviselő fedett fejjel mondja el az ősi angol alkotmány szerint elbírt képviselői fogadalmat.

Paróka

különlegességek
Modern és tartós kivitel
Tartós ondulolás, alakítások
Olcsó árak

Altschüler

Bpest, VII., Csányi ucca 12.

(Király ucca sarok.)
Telefon: József 310—79.

Fischer Fülöp
sárospataki főrabbi:

Rövid magyarázatok és megjegyzések

II.

Két hid.

Két hidat látok magam előtt lelki szememmel. Az egyik szinaranyként fénylik a felragyogó nap sugarainak érintésére. Karfái rózsafüzérékkel vannak ékesítve. Virágokkal van telehintve a rajta vezető út. Csábitól integ felénk, hívogat bennünket. Csak hogy nagy vámot követelnek az átjáróktól. Azt pedig, hogy tulsó vége a hidnak a merő semmibe vezet, tátongó örvény éhes szája fölé, — senkisen akarja elhinni. S aki csak szerét teheti, lefizeti a vámot és a hidra siet. Rettenetes a tolongás rajta. Csak úgy dühörög a hid padlózata a tengernyi néptől, mely tolong rajta, egymást taszítva-szorítva. Csak úgy rengenek a hid pillérei, a súlyos teher alatt. Ime ez a föld nyugtató élvezetek és gyönyöröknek hidja.

De evvel a hiddal szemben egy másik hidat látok emelkedni a lét örvénylő óceánja fölött. Talpazata szilárd, büszkén és biztosan dacol a tovarohanó idők ostromló árával. De fent nélküli a másik hid hívogató-csábitó pompáját. Magasztos egyszerűségében megvet minden hivalkodó cifrázkodást, reklámot. Karfáin nincsenek rózsafüzérek, hogy odacsábitsanak bennünket a belőlük kiáradó édes illattal. A rajta vezető út sínesen telehintve virágokkal. Sőt talán tövis is akad rajta... Csak hogy e hidnak tulsó vége csodás szépségű parton van, melynek gyönyörűségei bőven kárpótolnak minket, az odáig nélküliözöttékért. S oh, mégis milyen kevés az, ki erre a hidra ér.....

Izráel pártoskodásai.

Oh, nincs szomorubb egy látomány, mint a népek szemeláltára egymással hajbakapó civódó Izráel. Hámán is evvel akarta lealacsonyítani Izráelt Achasvéros előtt: Ime a kevés számú nép, melynek abban rejlik egész ereje, hogy „Am ehad“ egységes, hogy összetart, helyett „mefuzor úmefajod“ széjjel van szórva, ellenséges pártokra van szakadva. Testvér, testvér ellen acsorkodik. „Bén hóámim.“ S mindez annak dacára történik, hogy Izráel idegen népek között lakik, ahol tehát fokozottabb mér-

tékben volna rá utalva az összetartásra, mivelhogy ott sokkalta inkább kell félnie attól, hogy ellenségei kifogják használni ellene a keblében duló pártoskodást, gyűlölködést...
Rabszolgaság.

Csakis az erkölcsi elzülés lejtőjén kerülhet az ember oda, hogy a hozzá hasonlóan I'ten képmására teremtett embertársában csak egy darab hasznos hozó árut lásson. Mert mi egyéb a rabszolga?! Csakis az ókorbeli pogány felfogás, mely a földi gyönyörök serlegének fenéig való üritését tekintti az élet céljának, melynek minden más magasabb eszményt, erényt, erkölcsöt, vallásosságot alá kell rendelni, s mely felfogás így szól Ádám fiaihoz, legelső sorban, a tehetősebb osztályhoz: Fel, fel ti kiváltságok ivadékai Ádámnak, kiknek kezében a földi javak telje, fonjatok rózsakoszorut homlokaitok köré és lejtsetek köré a gyönyör, az érzéki mámor ezen legfőbb életél bálványá körül. Avval pedig, hogy ezer, meg ezer nyomorgó testvérnek keserves könnyei hullanak élvezeteitek, gyönyöreitek habzó serlegébe, csöppet sem kell törődnetek. Az, hogy mámoros kacajotokra ezer, meg ezer eltiport emberi féregnek sóhaja, jajszava ad gyászos visszhangot, — ne zavarjon benneteket!

„Miért él a por? — A gulához követ

Hord az erőnek, s állítván utódot

Jármában meghal — Milliók egy miatt“

Igy tanította ezt az ókori pogányság Hellásban és Rómában is. De a mi sz. Tóránk óvást emel ez ellen az ókorbeli pogány életnézet ellen, melyet újabb időben, az örült agyból kipattant Nitzscheinizmus akar felújítani. Azt hirdeti a Tóra, hogy nem élvezet, nem a földi gyönyörök poharának fenéig való üritése a célja a mi földi életünknek, hanem igazságosság és szeretet gyakorlása! Nádszállhoz hasonlít azon képzelte joga a beképzelt Übermensch-

„FAVORIT“
fest, mos, tisztít
VI. PAULAY EDE-UCCA 51.
Szombaton zárva.
Értesítésre hához küldök.

eknek, hogy eltiporhatják, rabszolgává alakítják le a gyöngébbeket. Törékeny nádszállhoz, melyet elfúj az iteni igazság lehelete!!!

Zsidó történelmi kiváltságok.

Oh, ki tagadhatja meg a csodálat adóját egy Józseftől, ki Egyiptom alkirálya lévén, nem tagadta meg származását. Egy Mézestől, ki ugyan Faraó udvarában nőtt fel, de kibén az udvari ember nem tudja megölni a zsidó testvéreinek nyomorusága láttára megrendülő zsidót. Egy Ábrávneltől, ki két országnak is volt pénzügyminisztere, de emellett, a hithűségnek hajnoka, hosc, vértanuja. Vagy, hogy újabbkori példákat hozzak fel, ki nem tekint hódolatteljes bámulattal, egy Sir Moses Montefiore rendkívüli vallásosságára, ki mivelhogy a londoni lordmayori székbe való beiktatása szombatra esett, gyalogosan ment diszkocija után, grófok és hercegek közepe. Vagy ki nem fog tisztelettel adózni egy frankfurti Rothschild Vilmos Károly báró emlékének, kinek olyan nagy volt a tekintélye, hogy Frigyes német császár özvegyét vendégül látta magánál, de ki legfőbb élvezetét, a Talmud tanulmányozásában lelte fel és aki mindennapi imádságát — mint ezt magam is tapasztaltam — sirva-zokogva végezte.

Vagy ki tagadhatná meg elismerését, bámulatát, attól, kit nem a földi hatalom és jóillet szírtokára helyez az iteni Gondviselés megpróbáltatás gyanánt, hogy vajjon nem fog-e leszédülni onnan és nem fog-e az élvezetvágy örvénylő mélységeibe hanyatlani, hanem akit az inség és nyomoruság türepróbájával keres fel I'ten és aki megállja ezt a próbát hőiesen a szívében, hitte a lelkében, s aki ajkait soha nem nyitja zúgolódásra és aki a legnagyobb áldozatok árán is hűségesen ragaszkodik az iteni Törvény szent szabványaihoz. Ha szép is az alpesi róza, de a völgyben nyíló ibolya is megörvendeztetni az emberi szemet. Ha magasztos is a társadalmi magaslatokon állóknak vallásossága, hithűsége, de azért nem kevésbé tisztes a nyomoruság tengereiben elmerülteknek áldozatok közepette tanúsított Tóra követése...

Roland, a világhírű békeapostol nyilatkozata a Zsidó Ujság tudósítójának

Montreux, jan. 1.

Amikor a mult hetekben meglátogattuk Gandhit — amely alkalomból elhangzott nyilatkozatait közöltem e lapok hasábjain — tiszteletünket tettük házigazdájánál, Román Roland világhírű irónál, az általános békemozgalom lángelkü propagálójánál is, s kértük, hogy írassa foglalt zsidó vonatkozású kérdéseinkre nyilatkozzék. A kiváló író megígérte, hogy a kérdésekre írásban válaszol. Most jött meg a francia levél, amelyet magyar fordításban közlök a „Zsidó Ujság“ nyilvánosságával.

Kedves Barátom!

Igéretemhez képest válaszolok feltevéseire.

— Életem céljával az egyetemes békéért való küzdelmet tűztem ki. Ez az egyedüli, amiért érdemes ebben a nyomoruság világában élni. A többi mind humbug! Én az emberben kizárólag az egyéni értéket becsülöm, legyen az zsidó, vagy mohamedán.

— Az antiszemitizmus: a csöcselék vigjátéka — melynek szereplői csufos

eszközökkel akarják kieroszakolni a sikert: Természetesen én a „rendezőket“ okolom elsősorban. Gandhival is hosszasan beszéltem erről és mindenben egyezett véleményünk.

— Franciaországban az antiszemitizmus agonizál, és már csak reflex mozdulatokba nyúlva meg.

— Az egyes európai államok vezetőférfiai sokkal nemesebb célokra pazarolhatnák tehetségfeleslegüket, mint ennek az ocsmány szellemnek istápolására.

—Érdemesnek tartom megemlíteni, amit Gandhi nekem mesélt. Afrikai tartózkodása alatt egy zsidó családnak volt vendége, hol együtt ünnepelte a családdal a zsidó húsvétot, rituális kosztal és kovászatlan kenyérral. Feltehetetlenek előtte a gyönyörű elbeszélő esték, melyeket ott átél, — mondom.

— Visszatérve a témához, Tolsztoj szavaival fejezem soraim: „Tout ce qui unis les hommes est bon, tout ce qui les sépare est mal.“ (Minden, ami

az embereket egyesíti jó, ami pedig őket elválasztja, rossz.)

Igaz barátja

Villeneuve. Román Roland

A világhírű irónak e sorai a pesszimizmus s az optimizmus sajátos egybeolvadását mutatják. Kezdi annak a megállapításával, hogy minden humbug s sorai kicsendülnek az emberiség egységébe vetett hitben. Akárcsak a bibliai filozófus Kajhelesz, aki azzal kezdi: „havél havolim“, minden üresség, s végzi azzal: „I'tent félni, parancsolatait megőrizni — ez az egész ember.“

Érdekes bepillantást enged a levél Gandhinak egy élményére: ott ül az afrikai zsidó szederénél — ő ugyan jellegzetesen s „hagodo“ szónak megfelelően „elbeszélő“ estéknek mondja, — eszik macrót (húst ugye fogyaszt) és hallgatja a Micrájimból való kivonulás csodálatos történetét.

Minden becsületes ember csak bámulattal tekinthet a Roland levelében megnyilatkozó fennkölt gondolkodásra.

Berkovits Zecharjő

Aki másnak vermet ás...

Egy lengyel faluban élt egy bérlő. Nem volt lamdon (tudós), csak egyszerű, de jámbor és itenfélő zsidó. Már apja is bérlő volt ebben a faluban, az ő földesurának apja tette meg az ő apját árendásnak. A parasztok is tisztelték és becsülték, megbízták ügyes-bajos dolguk elintézésével és valahányszor a városba ment, ő végezte a szükséges bevásárlásaikat.

Egy napon egy fiatal nemes telepedett le a faluban. Örökséget, melyet apja hagyott rá, könnyelműen eltékozolta és teljesen tönkre ment. Ekkor arra a gondolatra jutott, hogy a zsidónak bérletét megszerzi magának, nem lesz nehéz a dolgot keresztülvinni — gondolta magában — egy nemes egy zsidó ellen!

Jelentkezett a földesurnál. Nagy meglepetésére a földbirtokos kijelentette, hogy semmiféle okot nem lát a zsidó kidobására, a bérletet még apjától vette át, a haszonbért pontosan és becsületesen fizeti, miért tegye őt földönfutóvá? A nemes azonban nem adta fel a reményt és új eszközhöz folyamodott. Elment a zsidóhoz, barátságot szinlelt, mindenféle csábitó ajánlatot tett neki arra, hogy adja fel a bérletet. Mikor a zsidó állhatatos maradt, fenyegetéssel próbálta rábírní, azt mondta neki, hogy fel fogja a parasztokat lázítani, a hatóságnál feljeleníti, kijárja a papnál, hogy eltünteti hivat a hitetlennel való öszköttéstől.

De a fenyegetések is eredmény nélkül maradtak. A zsidó nem engedte magát megfélemlíteni, annál kevésbé, mert egy a parasztok, mint a pap, akiknek elbeszélte a fenyegetéseket, biztosították, hogy kitarannak mellette.

Ekkor egy ördögi terv keresztülvételére határozta el magát a nemes. Midőn a zsidó egyszer a városba ment, rábírt egy néhány suhancot, pálinkával, pénzzel és szép szavakkal, hogy támadja meg a hazatérő zsidót s tegyék el láb alól.

A zsidó elintézte a városban a dolgát s mit sem sejtve, hazafelé indult. De előbb még ellátogott a hitközség rabbijához s szegények részére adományt tett le nála. Borus, esős, idő volt. Mikor a zsidó az erdőhöz ért, már koromsötétség feküdt meg az egész környéket. A lovakra hagyta a kantárszárát, mivel ugysem láthatott egy lépést sem előre és hogy gondolatait kellemtelen helyzetéről eltérítse, zsoldárokat kezdett mondani:

„Asré hois... — boldog azon ember, aki nem jár a gonoszok tanácsa után...“

„Lomó rogsü... — miért tombolnak a répek, miért foglalkoznak a nemzetek hiábavalósággal...“ „Hasem mo rabü cöroj... — uram, mily számok az ellenségeim...“ „Bekor-i anéni... — ha hívlek Fallgass meg, üdvösségem I'tene...“

Folyton ismételte a tehillimet, de az erdő végét még nem érte el. Számítása szerint már régen otthon kellett volna lennie.

A lovak lassan ballagtak tovább, úgy látszott, eltévesztették az utat a sötétben. Emberrünk mind kellemetlenebbül érezte magát. Ájtatosabban recitálta a zsoldárokat, magasabbra emelte hangját, hogy félelmét elűzze. Még nem történt meg vele soha, hogy eltévedt volna. Végre elmult az éjszaka. Hajnalban megtalálta az utat, kiért az erdőből és hazasietett.

A fiatal nemes a sötétség beállta óta várta a suhancokat és a beszámolójukat. Óra-óra után elmult, de azok nem jelentek. Már éjfél utott az óra és még mindig nem kapott hírt. Nagy nyugtalanságotogta el. Ki tudja, mit történt? Talán sikerült a zsidónak a suhancokat megvesztegetni és most ezek elárulják őt és nemsokára jönnek érte a poroszlók? Végül elhatározta, hogy kimegy az erdő elé. Csakhamar befogatott. Beért az erdőbe. A nagy sötétben csak lépésről-lépésre haladt. Ekkor hirtelenül azt érezte, hogy átkarolják, összekötözik és az ütések úgy hullottak rá, mint a jégeső. Még a szava is elállott, csak azután kezdett ordítani. Akkor kiderült, hogy a suhancok verik, mert azt hiszik, hogy a zsidó került a kezükbe...

Még az éjjel elmenekült a nemtelen nemes a faluból. A suhancok természetesen másnap elmondták a falu népének ami történt.

(Bratislava.)

Müller Ignác

Kizárólag egyedül orthodox kóser

WEISZ MÓR keksz, teasütemény és kétszersült gyára
Budapest, VII., Dob-utca 22. — Telefon: József 423—65,
Karlsbadi kétszersült, keksz, nápolyi, levestészták

— A budapesti orthodox rabbiság felügyelete alatt. —

A szent »rymanovi«-ról . . .

A rymanovi Rabbi Hirsch sok küzködésen, nyomorúságon vergődött át, míg végre chászidjainak feje lett. Ha nem vetekehetett is a legnagyobbakkal talmudi tudásban, de férfias nyíltsággal, őszinteséggel, bátor szókimondósággal mégis, úgy magához vonzotta az embereket, mint kevesen a nagy cadikok közül. A riszini R. Jiszróél, aki olyan fejedelmi életet élt, mint Salamon, a bölcs király, maga is le volt fegyverezve a rymanovi öntudatos szerénységétől. Mikor a két cadik gyermekei eljegyezték egymást s már minden elő volt készítve a lakodalomra, R. Jiszróél próbára akarta tenni mechitronját s azért így szólt hozzá:

— Rymanovi! Ismered-e a szokásomat?
— Mire gondolsz?

— Hogy én, mielőtt a gyermekemet idegen kézbe adom, előbb a nászommal megbecsülem, hogyan állunk a „jichüsz” (származás) dolgában.

— Allok elébe! — szólt csendesen a rymanovi. — Ide hallgass hát! Én fia vagyok Rabbi Sólom Sächmenak, aki fia Rabbi Avrohomnak „az anyának” és fia Rabbi Dov Beernek. . . Most már szeretném hallani, hát te ki ija-fia vagy?

A rymanovi egy kicsit hallgatott, majd megszólalt:

— Szegény szülők fia vagyok. Tizenhárom éves sem voltam, amikor édes szüleimet elvesztettem. Árva lettem. Rokonaim azt mondták, valami mesterséget kell tanulnom, hogy eltengessem az életemet. Egy szegény foltozó szabóhoz adtak be. Éjszaka idején elővettem a könyveket, tanultam, mert éreztem, milyen szép, milyen jó tudni, különben lenni, mint a sok gyenge ember. Nappal pedig foltozat vettem a rongyos ruhákra, kimostam, elítárolítottam a szennyvet, a pecséteket a ruhákból, hogy olyanokká legyenek, mintha újak volnának. . .

Tovább nem folytathatta, mert Rabbi Jiszróél közbeszakította:

— Jó, jó. . . mindent tudok. Te tisztod a foltozat, elítároltad a pecséteket. . .

Elég! Bizony mondom neked, méltó vagy őseimhez!

Egyszer a rymanovi egy magyar fürdőhelyre utazott s mikor odamentében Ungváron kiszállt, meglátogatta a híres gáont, Rabbi Mair Eisenstadot (Reb Májér As) Baráti beszélgetés közben Rabbi Mair nem állhatta meg, hogy meg ne kérdezze vendégét, hogy van az, hogy amikor szerény mestereberségen kezdte s rabbimikus tudása nem valami híres, mégis olyan hatalmas táborra van s úgy ömlenek hozzá közelítőkről a hívek. Nem akarlak megsérteni — tette hozzá a vendéglátó gazda: — de szeretném, ha elmondanád népszerűséged, vonzóerőd titkát.

Ezt a verset Devórim könyvéből, a 32-ik fejezetből: „Am novol v'laj chóchom” (egy bolga nép) — szólalt meg a rymanovi — Onkelosz tárgyjuma így magyarázza: „Egy nép, amely megkapta a tant és mégsem lett bölcs! De mekkora a Tóra! Rav Szimlói szerint a 613 parancsból 365 tilalom (az év napjainak megfelelően) és 248 a parancs (az emberi test tagjainak száma szerint). Ezeket a parancsokat Dávid király tisenegy alaperényben foglalta össze és ezek: az egyenesség, jogosság, igazság, elkerülése a rágalomnak, a gonosz megvetése, a jó tisztelése, az eskü szentsége, önzetlen pénzkölcsönzés nem kamatra és tartózkodás a vesztegetéstől. Jesájó próféta ezt is hatba foglalta össze, amikor azt mondta: Járj igazságban, beszélj egyenesen, vesd meg az önzést, óvd kesed a vesztegetéstől, fületet a gonosz suttogástól. . . De még ez is hosszú volt, mert Micho próféta az egészet három aipaloban foglalta össze, mondván: gyakorold a jogot, tégy jót és élj fegyelmetten: — Chavakük próféta mindent ebben az egy formulában fejezte ki: Az igaz az ő hitében él. . . Már most a Talmud azt mondja, hogy Abraham ősapánk az egész Tant megtartotta, mielőtt még megkapta volna. Hogy lehetséges ez? A Zajhár úgy magyarázza, mivel Abraham az említett parancsokat, amelyekkel a Világ Urának

szolgálatára kell lenni, követte és testének minden ízével csak az Ur szolgálatának szentelte magát, maga is összhangba jött az éteni tannal. Mikor Abraham utódai Egyiptomban, a gólusz nyomása alatt eljutottak a végső határhoz, amint a kadibala mondja, a tisztálanság ötvenedik kapt. i-hoz, ekkor jött a Szináj hegyi megváltás és kinyilatkoztatás, hogy módjuk legyen a zsidóknak felvergődni az erkölcsiség legmagasabb fokához. De az aranyborju büne miatt nem jutott el ebbe a magasságra. Ezer mondta nekik keserűen Majse rabbénü: Te nép, amely megkaptad a Tant és mégsem vagy okos!

Lásd — szölt szavaival befejezte a rymanovi, — a cadik, akinek lelke nem volt ott az aranyborju bűnében, aki hitében él s azon az uton halad, amelyet Chavakük próféta kijelöl, annak a lelke a Tan testével szorosan egybeforrott. Ez az én erőm titka. Megérted már kedves gazdám? Én is egy mondattal foglalhatom össze azt, hogy miért követ hűségesen a chászidok nagy táborra, pedig jól tudják, hogy nincsenek híres őseim, nem vagyok gazdag s nagy bölcs sem; egyszerű a magyarázat: Én hiszek — s ők hisznek bennem. . .

Felhívás!

A n. é. fogyasztó közönség szíves tudomására hozom, hogy **cukrászdamat**

saját házámban, a régi helyiségben újból

megnyitottam,

ahol személyes vezetéssel a nálam rég megsokott előzékeny és figyelmes kiszolgálásban részesítem kedves vendégeimet. — Lakodalmi és egyéb alkalmi rendelést a legjutányosabban vállalom.

Dancziger József
cukrász
Rombach-u. 13. Tel. J. 42-3-14.

SZOMBATHELYEN
legízletesebben és legolcsóbban étkezhetik

Einhorn Simon orth. vendéglőjében
Erzsébet királyné-utca 5. sz.
Előzékeny és pontos kiszolgálás. Lakodalmakat jutányosan vállal

Fenákel Jónás
orth. kóser baromfikereskedése
Budapest, Dob-ucca 28.
TELEFON: JÓZSEF 316-73.

Zsir kicsinyben és nagyban, a legjutányosabb árban, vidékre is. Garantált tiszta és prima áru.
LEGOLCSÓBB bevásárlási FORRÁS.

A prágai gólem

Történeli elbeszélés. 20 Irtá: Bloch Chájim.

Midőn Barthaláums gróf még ugyanaznap Prágába utazott, láthatatlan kezek hirtelen egy levelet dobtak elébe. Azonnal felbontotta és miután végigolvasta, meg volt győződve arról, hogy a levél valóban elhunyt atyjától lett neki átnyújtva. Haza ment és megmutatta anyjának, aki a levél tartalmát megerősítette.

— Most már, ha ez így van, mi lesz ennek a vége? — kérdezte Jákob nyomott hangon anyjától. Zsidónak születtem, keresztényneveltek, és most azt sem tudom, melyik valláshoz tartozom.

Következő nap levelet irt Lów rabbihoz, és kérte, hogy sürgős ügyben jöjjön el hozzá.

A rabbi azonnal odautazott és egy éjt és egy napot töltött a kastélyban. Hogy a rabbi a gróffal mit beszélt, soha senki meg nem tudhatta, mert a rabbi a beszélgetést mint titkot őrizte, élete végéig.

Annyi azonban bizonyos, hogy Barthaláums Jákob gróf másnap értesítette a birtokán élő zsidókat, hogy mindenki békén üzheti tovább mesterségét és hogy elfeledtesse velük a kiállott izgalmakat és keserveket, elengedte egy évre az árendát. Ettől kezdve mindvégig nagyon jó-akaratu volt a zsidókkal szemben.

Lów rabbi pedig egy talmudiskolát alapított Prágában, melyet „Jákob házának” (Béss Jákajv) nevezett el. Azt beszéltek, hogy a gróf jelentékeny összeget adott át neki erre a célra. Így akarta nevét megörökíteni a zsidóság emlékezetében.

A gróf és anyja örök nyugvóhelyüket a kastély parkjában találták. Anya és fiu kriptája még ma is látható Prága mellett, S. . . . falujában.

Merénylet a gólem ellen.

A XV. század végén számos spanyol zsidó család és olaszországi menekült vándorolt Prágába és alapított magának új otthonot. Gyakran előfordult, hogy a menekülés pillanatában elszédült családtagok itt hosszú évek múltán újra egymásra találtak.

Még mielőtt Lów rabbi Prágába jött, történt egy ilyen családban, hogy egy fivér a nővérét — akik nem ismerték fel egymást — vette feleségül. Csak évekkel később — a házaspárnak időközben gyermekei születtek — egy, ebben a családban örökletes és jellegzetes szemölcs utján kiderült a közeli vérrokonsági kapcsolat.

Lów rabbi és a rabbikollégiumja azonnal, amint az esetről tudomást szereztek, tanácskozára ültek össze és még aznap kimondták a házaspár törvényes válását.

Habár Lów rabbi kihirdette, hogy a házasságok semmiféle bűn, mulasztás nem terheli és hogy házasságuk a sors kifürkészhetetlen akaratából történt, mégis örökös fölt maradt a családon, amely pedig a legelőkelőbb prágai családokkal állott szoros rokoni kapcsolatban. Az emberek csufnevekkel illették őket, és általánosan csak „Nadler”-nek nevezték, mi az akkori német népnyelvben, szemölcsöt jelentett. Ez a mint csufnév használt kifejezés annyira elterjedt, egész Prágában, hogy ha valakit sértegetni akartak, „Nadler”-nek nevezték az illetőt.

Lów rabbi fel volt háborodva ezen, mert egyrészt az ártatlan családot mélyen sértette, másrészt a csufnév elhatolt a chéderekbe is és a gyermeklelék szeplőtlenességére igen kedvezőtlenül hatott.

Végül Lów rabbi és a rabbikollégiuma — a korabeli

legnagyobb rabbitekintélyekkel folytatott eszmecsere alapján — sajjor-hang és fekete gyertyák lángja mellett átokkal (chérem) sujtották mindazokat, akik a Nadler szót továbbra is csufnévül használják. Az átoknak megvolt a hatása és tartózkodtak a csufnév használatától. *)

Azonban még mindig akadt egy társaság, mely a tilalmat nem vette figyelembe. Midőn Lów rabbi ezt megtudta, elküldte a sameszt, Abraham Chájimot, a tilalmat figyelmen kívül hagyó társaság vezetőjéhez, egy teherhordóhoz, hogy beidézze a rabbinátus elé. Az illető azonban cinikusan azt üzentte:

— Majd elmegyek, ha ráerek. . .

Lów rabbi érthetően bosszantotta ez a válasz. Magához hívatta a gólemot és megparancsolta neki, hogy a teherhordót vezesse elő.

A gólem elindult azonnal a teherhordó lakására, megragadta a nyakánál és magával vonzolta, mint egy levágott bárányt, az egész városon keresztül a rabbihoz. Már ekkorra oda volt rendelve néhány erős férfi, akik az ellenszegülő emberre kimérték az öt megillető (malküsz-) botbüntetést. Amint ez véget ért, a büntösnök meztől Lów rabbi elé kellett járulnia és bocsánatot kérnie, továbbá megígérnie, hogy többé azt a csufnevet nem fogja használni.

A teherhordó haragjában bosszút esküdött azok ellen, akik részt vettek megbotozásában, főleg azonban a gólem ellen, s elhatározta, hogy végleg leszámol vele!

Amint hazaért, megbeszélte társaival, hogy a gólemot megtámadják és elteszik láb alól. Nemsokára kedvező alkalom kínálkozott rá.

Szokása volt Lów rabbinak, hogy szombat kimentelekor vizet merítettek részére egy közeli, igen mély kútból. Midőn a következő szombat este — hideg, fagyos éj volt — a gólem, mint rendesen, a kuthoz ment és a vizes vödört leeresztette, egyszerre többen is megtámadták hátulról, és még mielőtt védekezni tudott volna, fejlele beletaszították a kutba.

Ha a gólem közönséges ember, okvetlen meghalt volna a helyszínen. Ő azonban nem vesztette el lélekjelenlétét, hanem igyekezett a kut falába kapaszkodva felmászni. Erre a támadók felülről követet dobáltak és megsebeztek az orrán és a szemén, majd pedig elfutottak.

A gólemnek elvégre nem sikerült felkapaszkodni a kut falán és ide-oda uszva tartotta fenn magát a vizen. Lów rabbinál természetesen várták, hogy a gólem visszajöjjön. Mikor már órák hosszat távol volt, a rabbi elküldte utána, Abraham Chájimot. A sameszt elindult egy lámpással és emberekkel a kuthoz. Amint a gólem a fényt megpillantotta, tapssal adott életjelt. Azonnal leeresztették a merítő vödört, a gólem beszállt és felhúzták. Kimerülten és több sebből vérezve vezették a rabbi elébe. A rabbi megparancsolta, hogy vessék le a vizes ruháit és fektessék meleg kályha mellé. Három napig tartott, amíg a merény-

*) A Lów rabbi „Neszivajs Ajlom” c. művében, (60—64. old.) az eset jogi szempontból lesz részletesen megtárgyalva, a rabbitekintélyek döntéseivel. Ugyancsak érintette az esetet Lów rabbi a Sabosz-sívó dróságában, 1583-ban. A „Meharsal” is megemlíti a „Jam sel S'lajmaj” c. glosszáiban (Bovo Kamo, VIII. 54.) a köv. szavakkal: . . . azon család miatt, amelyről elterjedt, hogy egy fivér egy nem ismert nővérét nőül vette, ami egy szemölcs által tudódott ki. . . a kor sok nagyjai házassodtak össze ezzel a nagy, tekintélyes családdal. . . s aki ezt a családot a „Nadler” névvel illetni fogja, oly büntetést érdemel, mintha „mamzer”-nak nevezte volna és pedig: (malküsz-) botbüntetést és bocsánatkérést.

Legművészbib
parókat
már 40 év óta
PESSI
udvari hölgyfodrász és kozmetikai intézet
hajmunka műhelye készít.
Budapest, IV., Váci-utca 19.

let okozta betegséget kiheverte. Ekkor ismét jelentkezett Lów rabbi előtt, aki kikérdezte, hogy mi történt vele. A gölem egy darab papírra leírta és egyben engedélyt kért arra, hogy a merénylőkön bosszút állhasson.

Azonban a rabbi nem engedte meg, és azt mondta: „A gonoszokat az Ég fogja megbüntetni.” És így is történt. Mert a teherhordó karján hirtelenül egy fekete, mérges szemölcs keletkezett. Megoperálták, azonban eredmény nélkül. Most már belátta, hogy ez I'ten büntetése,

mert Lów rabbi tilalmát be nem tartotta. És az ember egy néhány nap múlva meghalt.

Vezérük halála után a társai elmentek Lów rabbihoz, megvallották gonosz tettüket, de avval védekeztek, hogy az elhunyt beszélte rá őket. Lów rabbi pénzbüntetéssel sújtotta őket, és a pénzt a jesivája javára fordította; azonkívül elrendelte, hogy minden évben 40 napot börtöljenek és életük végéig minden szombaton mondják el a *thillim* 150 zsoltarát. Folyt. köv

HIREK

NAPTÁR

Sabosz Voéró, Sevat 1.
— Sabosz Rajs-chajdes —
Gyertyagyújtás (Budapest): 4 05
שבת kimenetele „ 4 55

— A lapok terjedelmét korlátozó papírrendelet folytán jelenleg egy hónapban maximálisan 4 számot adhatunk ki. Ezért a f. hó 1-én és 8-án esedékes számaink helyett jelen összevont számot adjuk ki. Felkérjük igen t. előfizetőinket, hogy a súlyos viszonyokat méltányolva, hatványozottan támogassák az orthodoxia sajtóját s aki hátralékban van, vagy akinek előfizetése jan. 1-én lejárt, szíveskedjék az előfizetést haladéktalanul megújítani.

— „NACHLASZ CEVI”. Ilyen címen ad ki német folyóiratot a német orthodoxia intranzigens frakciója, amely az önálló orthodoxiát akarja úgy képviselni, mint ezt Hirsch S. R. és veje dr. Breuer Salamon néhai frankfurti főrabbi óhajtották. A folyóirat kiadója a Rabbi Hirsch-társaság. (A folyóirat nevében „Cevi” németül = „Hirsch”) Főmunkatársai dr. Breuer fiai (Rafael, Joseph, Isaac). A legutóbbi számban Horovics jeruzsálemi rabbi, kitünő munkatársunk egy nagy tanulmányt kezd meg a magyar orthodoxia helyzetéről. A tanulmány kiindul az elmúlt nyáron Pesten felmerült orthodox-neológ kaszuszunió tervéből, amelyet tudvalevőleg a pesti izr. hitközség pénzügyi okokból indítványozott, de ami több okból, főképpen az orth. rabbinátus igen helyes ellenzése miatt, nem valósult meg. Horovics rabbi e kérdés tárgyalásánál többször idézi a „Zsidó Ujság” állásfoglalását, mint az orthodoxia igazi szempontjainak kidomborítását. A folyóirat szerkesztősege bejelenti, hogy legközelebb megkezdji a Chasam Szajfer eddigi ismeretlen talmudi megjegyzéseinek (chidúsim) közlését.

— A SALGÓTARJÁNI TIFERESZ BACHURIM jan. 10-én *chinnich sefer tajró*-ünnepséget rendez. melyre az összes Tiferesz Bachurim egyesületeket ezuton meghívja. Az ünnepély d. e. 10 órakor a Tóra befejező írásával Bauman Lajos elnöknel kezdődik, majd d. u. 2 órakor a templomban folytatódik, ahol Günzler Vilmos rabbi (Salgótarján) és dr. Deutsch Adolf igazgató (Bpest) ünnepi beszédet mondanak. Este fél 8 órakor bankett. (A banketten résztvenni óhajtók felkértemek, hogy ebbeli szándékukat az egyesület elnökével azonnal közölni szíveskedjenek.)

— A SZOMBATOT MEGSZEGŐ BORBÉLY BÜNHÖDÉSE. A lengyelországi Ostrov-Mazovieckben az elmúlt szombaton egy nagyobb csoport chósizid megtámadott egy zsidó borbélyüzletet, mert nyitva tartott és a tulajdonost elverték.

— A MISKOLCI VAY-UTI IMAHÁZ kátogatói szombat este *Bovo Bászro* traktátus befejezése alkalmából, *melave malkóval* egybekötött szijumot rendeztek. A hívők lelkes ovációban részesítették Fürth Mór hírneves talmudtudóst, az egyesület előadóját, aki a *meszichto* befejezése után mindvégig lebelincselő *charifüsz* és *magidüsz* beszédet mondott. Ehrenreich Simon látszólag és Deutsch Lipót rabbi köszöntötték az előadót. Az éneki részt Retek Ábrahám metsző, Deutsch Lipót és Nussen-zweig József látták el, míg a rendezés Landau József érdeme.

— A BONVHÁDI ORTH. „LEA” EGYLET jótékonycélu Chanuka-estélyt rendezett. Pollák Margit, Baba, Olga, Malvin, Szabina és Jóli, továbbá Kohn Ilona, Sauber Bella, Weisz Rózi, Deutsch Hédi, Fedmann Milli, Hersch Jóli, Stern Rózi, Sauber Ibolya szavataikkal, előadásaikkal s játékkukkal elragadtatták a jelenlevő hölgyeket. A sikerült esté Kohn Ilona elnöknel rendezte. Az egyesület ezuton fejezi ki közönségét Erdős Zsigmond urnak, amiért a jótékony cél érdekében rendelkezésre bocsátotta a nagytermét.

— A KASSAI „TIFERESZ BACHURIM”, mely ujonnan alakult, *B'róchajse* traktátusra szijumot rendezett. Az ezt megelőző közgyűlésen Rosenblüth Ignác tartotta a beszámolót, amelyben megköszönte Birnbaum József, Birnbaum Zsigmond, Rosenfeld Ödön és Aftergut Salamon áldozatkészségét. A hadront Miklós N. mondotta. A szüdnál felszólaltak: Rosenblüth Lipót, Hartstein Sámuel, Birnbaum Zsigmond, Grosz József, Weisz Dávid, Goldstein Jenő. — Az egyesület most *Bécsó* traktátust tanulmányozza.

— A POROSZLÓI MISNÁJOSZ-CHEVRA Chanuka alkalmából az egész vidékre kiterjedő *sasz-szijum*-ünnepélyt rendezett. Steiner Márton egyleti elnök üdvözlő beszéde után Strasser Sámuel tiszafüredi főrabbi, diszelnök, mélyenszántó hadron-ja következett, majd az igen kedélyes lakoma során a főrabbin kívül a köv. urak szólaltak fel: Jungreis Ignác hitk. elnök (Lőrinci), Weisz József és Schwarz Jeremiás (Füzesabony), Balázs József hitk. elnök, Neumann Herman kántor, Altmann Andor egyesületi alelnök, Fohn Jenő, Steiner Jenő, Reiner István, Gelberman József (Poroszló), Frankfurter Adolf kántor (Tiszánána).

x ELSŐRENDÜ BOKOK, saját szüretelésű, csak Weisz Mendel-nél Wessellényi utca 18.

NE KISÉRLETEZZEN AZ ARCÁVAL

használja az évek óta bevált
BARBIEN
késnélküli borotváló port. Szombattartó cég világhírű készítménye.
BARBIEN Vegyipar, Bpest, Király-u. 30

x MULT ÉS JÖVŐ KULTURESTJE január 17-én este 1/2 órakor lesz a Zeneakadémia nagytermében. A kulturest egész új speciális sorozatot fog bemutatni azokból a melódiákból, énekekből, amelyek a Szentföldről érkeztek, részben pedig azokból a zsidó zenei kompozíciókból, melyek az utóbbi időben feltűntek. Ezen az estén kerül először bemutatásra „Wo ist der Chas'n?” nagy ünnepi templomi jelenet, melyet legutóbb Kiss Arnold dolgozott fel oly szívhez szólóan. Többek között Fehér Arthur Patai Józsefnek új verseit és egy kabalisztikus novelláját fogja előadni.

— LEGUTÓBBI REJTVÉNYÜNK MEGFEJTÉSE: אמנות amint az a kockák kitöltése után a baloldali betűiből alulról felfelé olvasva kiténik:

ה	ו	ע	Város Pelistim országában
נ	כ	ע	Bibliai férfinév
ו	ר	ם	Tórai parancs
ם	י	ק	Ami nem mulik el
א	ב	ש	Arábia egy része

MEGFEJTETTÉK: Roth Vilmos, Welcz Edit, Hilda és Renée (Pest), Salamon Jisela (Ujfehértó), Pollák Gyurika és Sanyika (Rakamaz), Bialazurker Béla, Sussmann Manó, (Montreux), Lebovics Izsák (Rajka), Schmerling Benjámin (Zürich), Löwy Adolf (Szarvas), Friedmann Dávid Jákoiv (Jeruzsálem), Blau Sárka és Sajele (Fehérgyarmat), Goitein Gerson (Hogyész), Ehmán Szender és Chájim (Szombathely), Schreiber Edit, (Galgóc), Weisz Mór, Goldstein Etuska (Gégyény), Kugler Zsigmond (Fiume).

— A TIFERESZ BACHURIM VÁSAROSNAMÉNYBEN, mely 80 tagot számlál, nagy lelkesedéssel megalakult s a következő tisztikart választotta: Kohn Éliás főrabbi diszelnök, Grün Sándor elnök, Kohn Bernát alelnök, Fried Ignác titkár, Berger Salamon tanügyi előjáró, Brennersz József gondnok, Grünfeld Benedek pénztárnok, Stein Ignác ellenőr, Schönfeld Hermann jegyző. Választmány: Reichard Sándor, Blau Hermann, Winkler Dezső, Gerendási Ignác, Katz Dezső, Winkler Ignác, Schwarz Ignác, Silber Áron, Grosz Dezső, Winkler Elemér, Weisz Andor. — A főrabbi mélyenszántó beszédében az egyesület feladatát a vallásosság és Tóranulás intenzív ápolását tüzte ki. Majd Flegmann Náhán beszélt hatásosan.

— A HAJDUHADHÁZI TIFERESZ BACHURIM új tisztikara: Id. Horovitz Ferenc elnök, Goldstein Péter titkár, Grünstein Miksa pénztárnok, Hoffmann József gondnok, ifj. Horovitz Ferenc ellenőr.

— BEKÜLDÖTT HIREK. A győri Tiferesz Bachurim Sabosz traktátus befejezése alkalmából szijumot rendezett. Snyders főrabbi tartalmas hadron-ja után Löwinger Sándor és Spitzer Károly beszélt. — A csornai T. B. „melave malkó” keretében bucsuztatta Blau Sándor előadóját. Az egyesületől bucsuzó, magvas homilétikai szónoklata után Szabó Antal titkár beszélt a T. B. nevében, miközben átnyújtotta az ünnepeltnek az egylet ezüst serlegét. A rendezés ifj. Hoffmann Sándor jegyző érdeme. — A jánoshalmai T. B. szijum ünnepély keretében bucsuzott a Sopronba távozó Müller rabbitól. *Bécsó*-t fejezték be. Müller rabbi mondotta a hadront. Ezt követőleg Lordján Áron és Ho-

rovitz Sándor bucsuztatták az egylet nevében s átadtak neki egy szép ezüst serleget. Felszólalt még az átutazó Brach J. rabbi, a boldogult nyirmadai rabbi fia. Müller rabbi megindítóan szép bucsuzásával ért véget az ünnepély. — A szikszói T. B. egyesületben Blum Fülöp rabbije-lőlt Kassáról jólsikerült charifüsz- és magidüsz vendégszónoklatot tartott.

— Ajándékkakciók vidéki nyertesének névsora helyszüke miatt a köv. számra maradt.

— A PAKSI JESIVA. Az új főrabbi fellendítette a Tóranulás ügyét s élénk élet uralkodik az általa vezetett jesivában, amelynek tisztségei a következőképpen oszlanak meg: Rosner László (Sajókaza), Steiner Andor (Paks), Háber Ernő (Gyöngyös), Tannenbaum Frigyes (Miskolc). Az önképzőkör (charifüsz-magidüsz) csoportban eddig szép előadásokat tartottak: Altmann Zoltán, Tannenbaum Frigyes és Rosner László.

— A MAKÓI TIFERESZ BACHURIM Moskovits Károly választási elnök vezetésével lefolytatott tisztújító közgyűlésén megválasztottak: Paskesz Lázár elnök; Pollák Hermann, Hauer Mór, Paskesz Fülöp alelnökök; Hoffmann József titkár; Gombó Kálmán, Strausz Sámuel gondnokok; Strausz Mór pénztárnok; Feig Ferenc ellenőr; Godinger Mór háznagy.

— SZIJUM HÁSÁSZ NYIRMADÁN. Tévész 21-én, a megboldogult Brach Sámuel főrabbi halálának évfordulóján ünnepelte a Cheva Sász a rendezési év szijumját. 100 teritékes, pazarul rendezett bankett várta a tanulásban résztvevőket, akik, úgy helybeli, mint környékbeli *tólmidé chachóvimból* rekrutálódnak. Az ünnepi hangulatot emelte a véletlen helyben időző kereszturi Rabbi Mór József megjelenése. Jungreis Jakab főrabbi magasszárnyalásu hadront, továbbá charifüsz és magidüsz beszédet mondott.

Holländer Adolf Szombathely, Kistaludi Sándor ucca 2.
Bélyegzőgyár, vésnök, író-gépkeroskedő és javítóüzem

Egyedüli orth. szombattartó cég szakmában. Kérjen ajánlatot!

x SZÁMOS NŐI BAJNÁL a természetes „Ferenc József” keserűviz használata végtelen nagy megkönnyebbülést szerez. A nőorvosi klinikák bizonyítványai tanúsítják, hogy a rendkívül enyhe hatású Ferenc József vizet különösen a szülészeti osztályon a legjobb sikerrel alkalmazzák. A Ferenc József keserűviz gyógyszerárakban, drogériákban és fűszerüzletekben kapható.

Uj rejtvény

Beküldte: Roth Sándor (Bpest)

ש	ע	egy bölcs neve
ב		Haazinü-ban fordul elő
כ		Az igazaknak a tulvilági életben jut osztályrészül
ר		Amikor mosiách eljő ki fog menni a divatból
ג		az egyik egyiptomi csapás
ק		héber ragozásnál keressük

A kockák helyes kitöltése után felülről lefelé olvasva a jobboldali betűi által adott szavak aktualitással bírnak.

— A SOPRONI TIFERESZ BACHURIM folyó hó 3-án tartotta évi közgyűlését, amelyen az új tisztikart választották meg. Elnök: Köppel Béla, alelnök: Müller Emil, pénztáros: Werendorfer József, ellenőr: Rosenberger Ödön, háznagy: Fuchs Jenő, választmányi tagok: Raab Ödön, Luria Ernő, Wetzler Benő, Lerner Oszkár.

Családi hírek

Patai Évát, dr. Patai József főszerkesztő leányát eljegyezte dr. Hollós Lajos belgyógyász Budapesten.

Klein Hami Tiszbezdéd és Kornfeld Jenő S. A. Ujhelyi jegyesek. (Minden külsőn értesítés helyett.)

Schönfeld Eta Szerencs, Breuer József Tab-Szeptek jegyesek.

Neustadt Ella és Porgess József Szombathely, jegyesek.

Bleier Ilonkát Bökönyből eljegyezte Weisz Ernő Fehérgyarmat.

Grünberger Ilonka, a késmárki főrabbi leánya és Jungreis Áron szelizi rabbi Városmikoláról jegyesek.

Weisz Ilonka és Grosz Andor Budapest, jegyesek. (Minden külsőn értesítés helyett.)

A pozsonyi „Cheva Magidüsz” nevében ezuton gratulálunk, Kohn Chanánjő Budapest, és Jungreis Abraham Nádudvar, egyesületünk volt agilis tagjainak, házasságuk alkalmából.

Reichenberger M., Schück Z. Reich B.

Szerkesztői üzenetek

W. D., P.: Verseket nem kérünk, hanem egyéb tartalmú közleményeket. — H. M. UJPEST: Szíveskedjék felvilágosításért Sussmann Lipót urhoz fordulni. — ÉRSZÉKJÁR: Tudomásul vesszük, hogy a „Bész Jákob” szubvencionálását önkéntelenben elleneztek... — SIKER 322: Szíveskedjék a megnevezett laphoz fordulni. — MEZŐCSÁT: 1925. dec. 5. = Kiszlív tizennyolc.

Sirkövek ADLER J. sirkőraktárában
Telefon: József 364-20.
Budapest, Károly krt. 7. és Rombach u. 4.

Nyilttér*)

NYILATKOZAT.

Alulírottak köteletségünknek tartjuk közölni az orthodox zsidó nyilvánossággal, hogy az Orthodox Izr. Hitközségi Tisztviselők Egyesületéből kiléptünk és az egyesületben viselt tiszttségünkről lemondtunk. E lépésre az egyesület elnökének felekezeti politikai magatartása indított bennünket, amely vallási meggyőződésünkkel ellenkezik. Budapest, 5692. Tévész 25.

Holzer Lipót

a budapesti orth. hitközség főkantora az egyesület volt alelnöke.

Bernáth Sámuel

a budapesti orth. hitközség kántormetszője, az egyesület volt ellenőre.

*) E rovatban közölték nem vállal felelősséget a szerkesztőség

מודעה

היות שלפני איה שנים הודעתי בשער בת רבים שאני עושה ציצית למחרון מן המהדרין עם כל פרטי החומרות לצאת דעת כל המוסקים המהמורים, וכן עשייתו אולם ראיתי בני עלי מועטים המה שהדרו לקנות אלו הציציות, כי אלו איא ליתן בעד פשוט או ומשעם זה שצית בית מלאכתי שנה ויותר ואמרתו נואש כי גם ציציות הרגילים לא עלה בידי לעשות, כי העוורים עובו אותי מטעם שלא מצאו במלאכתם די חיותם, וגם חוטים טוויים לשם מצות ציצית מהשוק לא היו רצוני לקנות כי יראתי לקבל עלי אחריות הכשרות המון נשים ומעוררי לא נשתמשתי בחוטים כאלה, והסחתי דעתי מלעשות עוד ציצית, אולם בעויה בצוק העתים האלה, ובפרט שמשפילי חלוי בו, נאלצתי להחזיק בספק בעצת הרבני דמרתנו שלישיא ובעצת הבירג הגדול דאשכנזים בעייתק ירושלים תיז ובאשם הרבני מירד ר' חיים יוסף ואונגענפערל שלישיא לעשות ציצית ואני בעצמי עושה מלאכת המון מתחילתה עד מופה לשי"מ ציציות כלי שום סיוע כלל וכדל הרוצה לקנות ציצית אלו ידרוש ממוכס או מאתי שלמה הערשקאוויטש

Herskovics Salomon, Püspökladány.

מוכז הרבני החרון המופל ירא ד מרבים וכו' כשיח מהויר שלמה הערשקאוויטש ניי מסיק הראה לפני מכתב מהרבה גדולי רבנים שהסכימו לו אופן עשיית הציצית שהוא עושה, ומעידא כי ברבני הניל שהיא איש מהימן בהימנותא רבה שלא ישנה כלל מאופן שהסכימו לו ונדולה חוקת כשרותו וצדקתו לסמוך עליו עיו הניל ה"ק אברהם סג"ל שפרויים רב דסיק מיטשקלאדאני

BECKERT HUGÓ

parókakészítő specialista

Most

Budapest, Dob-utca 27.

(Skrek-ház) Lift

Apró hirdetések

Minden szó egyszeri beiktatása 16, vas- tagon szedett betűkből 32 fillér. Jelígs le- velek válaszbélyeggel küldendők.

HUSZONNÉGY év óta közvetit házasa- gokat Nagy Jenő, Rákóczi ut 57/b. Te- lefon. Cégnélküli levelezés.

LÖWINGER SÁMUEL, Kaba. Házasa- gközvetítő. Eredmény biztos. Válasz- bélyeg.

ORTH. KÖSER ÉTKEZDE Kecskeméten Rákóczi út 5. sz. alatt a törvényszék mellett, megnyilt. Utazóknak nagy ár- engedmény.

SZAKKÉPZETT, gyakorlott, önálló mun- kára képes héber betűszedő állandó al- kalmazást nyerhet Schwarz Lipót könyvnyomdájában, Kunszentmiklósan.

SZIGORUAN ORTHODOX szakácsnét keresek szobaleány mellé. Ajánlatok „Vi- déki város” jelígre a kiadóba.

VOLT nyomda- és könyvkötészet ti lajdo- nos, talmid-criochom, jóré somjám, el- sőrendű szakember, egy a magyart, mint a hébert írásban és szóban per-fektül bir- ja, oly állást keres, hol szakmai, vagy írásbeli tudásával megelhetés találna. Hitközségi, vagy szentgyeleti működést szeretettel eszközölne. Elsőrendű refe- renciák. Ajánlatok válaszbélyeggel „40 éves” jelígre intézendők.

ÓRÁSSÉGÉD, volt böcher, ellátásért ál- lást keres, vagy benőstülne szakmájába. „Masz” jelige.

PERGETETT ÁKÁCMÉZET szállit öt kilós dobozokban 5,50 pengő utánvétel Kellner Mór, Kisvárdá. Visszonteladók- nak árengedmény.

Legolcsóbb bevásárlási forrás! Seidner Lipót posztó, divatszövet és szabókellékek áruháza. Budapest, VI., Király ucca 58. szám. Billiárd-, játékszál- és íróasztal posztók. Ebtéldiasztal-, padló és dekoráció fiicek. Tel: 24-0-85. Alapltva 1900-ban

Régi képeket, szőnye- geket készpénzért veszek, Krámer Dohány-u. 30 félemelet 8.

Sirkövek legolcsóbban bel- és külföldi márványból saját villanyerőre beren- dezett telepházánkban kaphatók. Uj izr. temetővel szemben Telefon: Kőbánya 75-56

SAJÁT MŰHELY NEUVIRTH TESTVÉREK szakképzett órá és ékszerész mesterek Budapest, VI., Király ucca 28. Arany, ezüst, briliáns beváltás

INTELLIGENS, 24 éves, volt böcher, ön- álló, cipőüzlettel bir, elvenne jó házból való 21-22 éves leányt. 6000 pengő hozo- mány, üzlet megnagyobbításhoz szüksé- ges. Cím válaszbélyeggel a kiadóban.

RÖFÖS-RÖVIDÁRU szakmában jártas segéd azonnali belépésre felvétetik. Hoff- mann Kálmán, Csorna.

INGYEN küldök ismertetőt legujabb pu- rimi szindarabjaimról, Schwarz Izidor, tanító, Kiskőrös.

HÁZIKISASSZONY, ki varrásban per- fekt, jobb orthodox házhoz ajánlkozík „Szerény fizetés” jelígre a kiadóba.

SEGITSÉG! Jobb sorsra érdemes talmud- tudós özvegye segítségért könyörög. Szi- ves adományokat „Igazi miczvó” jelígen továbbit a kiadóhivatal. — Elhagyt nyomorult zsidó öregasszony ezuton ese- dezik támogatásért. „Kétségbeesett” je- lige.

HÁZI SZILVALEKVÁRT prima, orth. kóser, 90 filléért különként azonnal szál- litok. Mandel Mór, Vásárosnamény.

DEBRECENBEN Hammermann orth. ven déglős olesó árban lakodalmakat rendez a Biká-ban.

BUDAPESTI KÖRÖKBEN jól bevezetett sadchenok adják le címüket a kiadóhiva- talba, „orthodox” jelígre.

HÁZIVARRÓNÓ 2 pengő 50 filléért ajánlkozík. Özv. Steiner Emilné, Hajós utca 26. II. 13.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: GROSZBERG JENŐ

SPRINGER NYOMDAI MŰINTÉZET. Budapest, VII., Bethlen-utca 33.

Budapest, 1932. január 15. 5692. Tévész 7.

40 fillér

VIII. éviolyam 2. sz.

אללנעמיניע יידישע צייטונג

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította: Groszberg Lipót Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, VII., SIP UCCA 10. SZ. Telefon: J. 425-90. Csekkszám: 50.791. EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ Szerkeszti: Groszberg Jenő

Ravasz László előadásához

Az Énekek Énekében (Sir Hasi- rim) a böknék Sulamit (Sulamisz) fe- lé hangzó szava így szól: „Térj ide, Sulamit, térj ide, hadd nézzünk read!” A felelet pedig: „Mit nézhettek Sula- miton, mint a kettős tábor körtán- cain?” Ezt a párbeszédet a midrasi bölcseknek hagyománya a zsidóságnak a világ népeivel való viszonyára vo- natkoztatja. A népek dicsőítik Sulami- tot, szeretnék a táborába venni, igér- nek neki pompás pozíciókat; az I'tené- hez hű Sulamit azonban azt mondja, hogy amit emberi hatalom nyujthat, nem ér töl azzal a régi dicsőséggel, amikor Izráel saját táborában fel- vonulhatott a jeruzsálemi szentélybe hódolni a mindenség urának.

Ezt a régi magyarázatot juttatja eszünkbe az a gyönyörű előadás, amit Ravasz László református püspök tar- tott a budapesti skót misszió társaság felkérésére mult vasárnap. Az előadás címe: „a zsidóság kulturális jelentő- sége.” Oly szépen folyt a szó az elő- adó ajkáról, jól is esett pár pillanatra. Hogyne eshetett volna jól? Több, mint egy évtized óta hangzott felénk min- denféle hangnemben, a zsidó faj alan- tasságáról, romlottóságáról szóló evan- gélium s most — annyi balszerencse közt, oly sok viszály után — egy püs- pök dicsér bennünket s magasztalja kulturális jelentőségünket. De ha fi- gyelemmel olvassuk a püspök ur gon- dolatmen-tét, akkor a zsoltáros jellem- zése jut eszünkbe: „lágyabbak szavai olajnál, pedig éles szabályak ezek”.

Tartozunk a püspök ur személyének s orthodox zsidó elveinknek, hogy pár megjegyzéssel kísérjük előadását. Az- zal kezdte, hogy vannak zsidók, „akik nem túrik el, hogy kritikát mondja- nak a zsidókról.” Ez a megállapítás korrekturára szorul. Vannak olyan

zsidók is, akik viszont valóságos „ön- antiszemizmuss”-ban szenvednek. De az értelmes zsidóság zöme tudja, hogy kritikából mindig lehet tanulni, de a kérdés: ki mondja a kritikát. Ha pel- dával az áldott emlékü Giesswein Sán- dor kanonok bírálta volna a zsidósá- got, akkor batorság lenne ezt kéze- gyintéssel elintézni, mert Giesswein megszerezte a jogot magának, hogy meghallgassák, mert a kurzusi dema- gógia legvadabb hullámzásai közepet- te, a diplomás s nem diplomás csöcse- lékkel szemben elítélte a zsidófalás po- litikáját és frázisait. De a többiek, akik nem mertek az ár ellen uszni? ...

Igaz-e az, hogy — mint a püspök mondta — a zsidóság „örök tragiku- ma, hogy mindig kívül volt a kerítésen s szíve mindig szeretett volna beljebb kerülni”? Nem! A hívő zsidó a gó- lusz, a számkivetettséget I'ten bünte- tésének tartja és az Ő végtelen böl- csessége es atyai irgalma fog egyszer véget vetni a szenvedésnek. Ezt nem lehet tragikumnak nevezni, ezt a né- pek, akik okozzák, nevezhetik annak, mi csak megpróbáltatásnak vesszük s Sulamittal mondhatjuk: „mit látha- tunk a kerítésen belül, ami a mi i'teni reményeink kerítésében nincsen?”

Tragikus vonás Ravasz püspök sze- rint az is: „soha nemzet nem tudott nélküle meglenni s mégis úgy bántak vele, mintha tehertétel lenne.” Idéz- zük erre a talmud szavát: „amint a világ nem élhet szél nélkül, nem élhet zsidóság nélkül.” De a talmud nem a zsidóságot becsméri, hanem a népek- ről mondja: „Jaj nekik, hogy nem tudják, mit tettek, amikor a szentélyt elpusztították.”

A zsidó hithűséget a mai társada- lom lerombolja, lehetetlenné teszi gya- korlását, a zsidóságot az ősi hagyomá-

nyoktól elkényszeríti; lehet-e alkalmat találni államnál, községnél, közüzemnél, szombattartás mellett? nem kénytelen-e a köztisztviselők nagy része, az álláskeresők serege ki- térti, jobb meggyőződése ellenére? nincsenek-e százan és százan, akik szinleg otthagyták a zsidóságot s bel- sejükben gyűlölik azt a rendet, amely őket hűtlenségbe taszította? Ebből te- hát vádat kovácsolni nem lehet a zsi- dóság ellen! A forradalmiságot, a rombolást, a destrukciót az orthodox zsidóság ép úgy látja, mint Ravasz püspök ur, de sokkal igazságosab- b, semhogy kizárólag az elpártoló, a val- lástörvényeket meg nem tartó, a tradi- ción fonalát elszakító s ezért kiegyen- sulyozatlan s gyökértelen testvéreit okozza mindenért, hanem sokkal vé- kesebbnek tartja a fajgyűlöletet, a val- lásüldözést, amely destrualja a zsidó hagyományokat kényszeredetten elha- gyó zsidókat. A Sátán is így csinál a bölcsek szerint: előbb lünye csábit, azután vádaskodik.

A püspök ur talán lekicsinylő érte- lemben mondja a zsidóságról: „leg- gyorsabban megértő népek közé tar- tozik, de nem az igazán nagyot alkotó népek közé, nincsenek rendkívüli írói”. Kijelentjük, hogy nem vagyunk meg- sértve. Elegendőnek tartjuk, hogy egy- szer megkaptuk a Szentírást s a szó- beli hagyományt — ez talán mégis nagy alkotás! — elegendőnek tartjuk, hogy Ezsaiás próféta s a zsoltáros nekünk írta műveit — ezek talán mégis kiváló írók voltak — s elég életcél szá- munkra, hogy e kincsés örökség sze- rénytehségű őrzői legyünk.

Ravasz ömeltósága azt hiszi, hogy a zsidókérdés megoldása: „vissza kell adni ezt a népet önmagának”, ami alatt ő a kitérést érti. Ez nem megol-

ZSIDÓ UJSÁG T. Magy. Kir. Nemzeti Muzem, Budapest Muzcum Krt. 14-16

